

Dag Daniš: Reči o vypnutí ruského plynu sú pekné, ale naivné

- CZ24 News | 15. března 2022

SLOVENSKO: Za siláckymi slovami premiéra Hegera či prezidentky Čaputovej o ruskom plyne je veľa emócií a málo rozumu.

Plány znížiť závislosť Slovenska (Európy) od ruského plynu sú skvelé. Akákoľvek závislosť od jediného dodávateľa je vždy problémová a riziková. Ak ide o dodávateľa, ktorý prejavuje agresívnu vojenskú a obchodnú politiku, platí to desaťnásobne.

Silné slová premiéra, ktorý si vie predstaviť okamžité embargo na ruskú ropu a plyn, si však zaslúžia korekcie. Pôsobia skôr insitne ako strategicky...

To isté platí o facebookových vyhláseniach prezidentky. Nie sú to dobre pripravené a premyslené plány. Sú to pózy.

Záujem Ukrajiny

Predovšetkým: okamžité odstavenie ruského plynu a ropy by nedusilo iba Rusko, ale aj druhú bojujúcu stranu – Ukrajinu. Pre Ukrajinu, zaťaženú miliardovými dlhmi, je tranzit ruského plynu na európske trhy životne dôležitý. Tvorí kosť jej stabilných devízových príjmov – v objeme [približne dve miliardy dolárov](#) ročne.

Napokon, Ukrajina od spojencov nežiada, aby zamurovali a pochovali ukrajinský tranzit ruského plynu. Išla by tým proti sebe. Žiada priamu vojenskú pomoc.

Ukrajinská vláda a Spojené štáty aj po 24. februári rátajú s pokračovaním ukrajinskej prepravy plynu. Pre Spojené štáty bolo dôležité odstaviť náhradné trasy (rusko-nemecký Nord Stream II) a posilniť ukrajinskú prepravu, výnosnú pre ukrajinskú vládu. To sa im podarilo.

Po ruskom vojenskom útoku na Ukrajinu je Nord Stream II zmrazený. Dominantným prepravcom plynu pre Európu ostáva Ukrajina. Západné protiruské sankcie boli – celkom logicky a správne – nastavené tak, aby nestiahli a neodstrihli od Európy aj ukrajinskú ekonomiku.

Samozrejme, ak by celá Ukrajina v budúcnosti padla do ruských rúk, centrálny ukrajinský tranzit pre Európu by sa rýchlo prehodnotil. Tak ďaleko však zatiaľ nie sme. A dúfajme, že ani nebudeme.

Kým Ukrajina bojuje (a popri tom rokuje) o prežitie štátu, tvrdé európske embargo na ruský plyn – čiže likvidácia ukrajinského tranzitu – nie je témou dňa.

Navyše, aj keby sa situácia na Ukrajine dramaticky zhoršila, okamžité nahradenie ruského plynu iným by vyzeralo utopicky.

Záujem Európy a Slovenska

O niečo lepšie ako Heger situáciu komentoval [minister hospodárstva Sulík](#): „Skôr než hrdinsky odpojíme ruský plyn, uvažujme. Čo potom?“

Odpoveď poznáme. Ak by sme obetavo odstavili ruský plyn, slovenská energetika, slovenský

priemysel aj slovenské domácnosti by ostali bez plynu. Núdzové dodávky zo západu by boli obmedzené. Nemci, Česi aj Slováci by museli vypnúť časť priemyslu a limitovať vykurovanie. Slováci asi viac ako ostatní, keďže by boli na chvoste plynového toku západ – východ...

Snahy Spojených štátov a EÚ zabezpečiť náhradné dodávky totiž uviazli.

Nákupy predraženého LNG plynu, o ktoré sa stará Brusel, sú len symbolické. Doplnkové. Plné kapacity nevedia zabezpečiť ani dodávatelia LNG, ani európske distribučné siete. Chýbajú prístavné terminály aj pozemná distribúcia (a krajiny, ktoré takéto prístavné terminály majú, sotva pokryjú vlastnú, národnú potrebu).

Podobne to vyzerá s klasickými plynovodmi, ktoré by obchádzali Rusko (a Ukrajinu). Projekty južnej trasy existujú, no nie s takými kapacitami, aby vedeli zabezpečiť plyn pre strednú Európu a hlavne pre najväčšiu európsku ekonomiku – Nemecko.

Teda: Európa dnes vie pracovať na postupnom znižovaní závislosti od ruského plynu. Čo je správna cesta. Energetická bezpečnosť je v našom národnom aj európskom záujme.

Bude to však trvať roky, bude to náročné na investície (dlhy) aj vysoké ceny energií – a ani potom zrejme nebude celkom možné znížiť spotrebu ruského plynu na nulu.

Schodná bude skôr postupná diverzifikácia zdrojov.

História problému

Napokon, EÚ túto výzvu rieši (aj keď prevažne papierovo) takmer 20 rokov.

Konflikt o Ukrajinu má korene v Oranžovej revolúcii (2004). A v snahách Spojených štátov pozvať Ukrajinu s Gruzínskom do NATO. Veľké plány na pozvánku Ukrajiny do NATO mali vyvrcholiť v roku 2008 na samite Aliancie v Bukurešti. Bushova vláda to považovala takmer za hotovú vec. Nemecko a Francúzsko však oficiálnu pozvánku pre Ukrajinu a Gruzínsko zablokovali – s vysvetlením, že by to mohlo skomplikovať bezpečnostnú situáciu v Európe. Spojené štáty si napriek tomu presadili rámcový program pre budúce rozšírenie NATO o Ukrajinu.

Rok po samite NATO v Bukurešti a zbližovaní Juščenkovej Ukrajiny s Alianciou (2009) sme tu mali prvú plynovú krízu, ktorá priamo udrela na Európu a s ňou aj na Slovensko. Rusko-ukrajinský spor o podmienky tranzitu viedol k zastaveniu dodávok plynu na európsky trh.

Odvtedy sa táto hrozba, hoci v menšom rozsahu, opakovala pomerne často. EÚ začala ešte intenzívnejšie pracovať na zabezpečení náhradných dodávok plynu.

Výsledok po rokoch: podarilo sa zabezpečiť nové trasy. Nie nové zdroje. Rusko-nemecký plynovod Nord Stream I obchádzal Ukrajinu, no plyn bol stále ruský. Viaceré krajiny vrátane Slovenska investovali do reverzných technológií, aby mohli otočiť smer prepravy plynu.

Pomohlo to, no len čiastočne. Nech už plyn na Slovensko a do ďalších krajín Európy prúdil z východu, severu alebo západu, bol to ruský plyn.

Veľa sa nezmenilo ani po Majdane (2014) a zvrhnutí Janukovyčovej vlády, ktorá presadzovala neutrálny štatút Ukrajiny. EÚ sa stále točila v kruhu.

Nemecko sa ešte aj po ruskej anexii Krymu zameriavalo na rusko-nemecký plynovod (Nord Stream II). Tento projekt rátať s obchádzaním Ukrajiny, nie s obchádzaním ruských zdrojov plynu.

Ďalšie projekty, napríklad na plynovody z Blízkeho východu do Európy, boli okrajové.

Čiastočne sa zmenil aj prístup Spojených štátov. Už netlačili na nereálne nové zdroje energií pre Európu z Ázie, ale na blokovanie rusko-nemeckých plynových trás.

Pointa: Spojené štáty sa pokúšali udržať Ukrajinu ako centrálného prepravcu plynu pre Európu. Aby na ruskom biznise a európskej spotrebe profitovala aj Ukrajina.

Ukrajinský tranzit pre Európu ostáva plne funkčný aj po útoku Ruska na Ukrajinu. Pretože ani po bezmála 20 rokoch sa Západu nepodarilo nájsť a zabezpečiť pre Ukrajinu a Európu náhradné zdroje.

Východiská a riešenia

Východiská z európskej bezpečnostnej a energetickej krízy sú dve.

Prvým a najlepším by bolo prežitie ukrajinského štátu, hoci s vojensky neutrálnym postavením, ktoré by garantovali dohody zainteresovaných strán (Spojené štáty, EÚ, Ukrajina, Rusko). V takom prípade by bolo v záujme Ukrajiny aj Európy pokračovať v preprave a distribúcii plynu bez drastických zmien.

Druhým a náročnejším riešením je priškrtiť spotrebu a zabezpečiť nové zdroje plynu a ropy pre európsku ekonomiku, ktoré by eliminovali ruské dodávky (a ukrajinské dodávateľské trasy). Tento druhý scenár sa zrejme bude realizovať súbežne s prvým, resp. nezávisle od neho. Čím viac zdrojov energie si bude vedieť Európa zabezpečiť, tým lepšie pre jej nezávislosť a slobodu výberu.

Pre úspech tohto riešenia, aspoň čiastočný, bude dôležité, aby na zadaní pracovali zástupcovia energetických firiem. A ekonomickí experti.

Nie branci z tretieho sektora, zavesení na politické granty. A politickí lídri, ktorí sa tu hrajú na vojnových hrdinov s papučami na nohách.

AUTOR: Dag Daniš

[ZDROJ](#)